

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyrius

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 6 aukštinai. Atskiri numeriai 60 skatikų.

Eina vieną kartą į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyrius (Gedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 22

Kaunas, spalio mėnesio 17 diena

1919 m.

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Rugsėjo 20 — Spalio 14 d. 1919 m.).

Santykiai su lenkais.

Šiuo kartu mes galime suteikti ilgą eilę atsitikimų, kurie vaizduoja lenkų norą „geruoju“ su mumis gyventi.

Naktį iš 19 į 20 lenkai užpuolė Čiobiškio tiltą ir dvarą. Susirėmimas buvo gan aršus ir tęsėsi apie dvi valandas. Lenkai puolė gausiomis pajėgomis ir tuo naudodamiesi stengėsi apsupti mūsų kareivius. Apsu-pimo pavojui grėšiant dalis kareivių atsitraukė už upės, kita gi likosi prie tilto ir pateko į nelaisvę. Perėję tiltą, lenkai išsiplėtė į grandinę šia pus Neries, sudarydami grąšinimą Kaišedoriams.

Tuo pat laiku jie puola Gelvonių, Boguslaviškį, Viesių tiltą ir Šešuolius. Lenkų spiriamos mūsų dalys atsitraukė į Veprių — Vaitkūniškių liniją. Vėliau mūsų būrys užima Pabaiską ir čia užsilaiko.

Demarkacinė linija, matomai suvisu ne lenkams rašyta. Jie apšaudė mūsų žvalgybą Karkinės kaime, kursai nieku būdu nėra lenkų linijos rajone ir nori pastatyti kaime savo sargybą, kurios pirmiau čia niekuomet nestovėjo.

Viskas sudaro grėšiantį pavojų Ūkmergei, kurią lenkai stengiasi apsupti iš visų pusių. Savo agresyvių siekių jie nė kiek neslepia. Atvirai sakos norį eiti imti Kauno, Ūkmergės. Jų plenais nori eiti ant Kauno, aplenkus Kaišedorius pro Janavą. Tuo tikslu suspiečia nemaža kariuomenės. Santarvei stengiasi įtikinti, kad jie nieko neturį prieš Lietuvą, o viskas daroma išplėtimui bazės veikimo prieš bolševikus. Dėliai tu savo išsvajotų bolševikų jie turi Gelvonių rajone daugybę kulkosvaidžių, širvintuose, Šešuoliuose, Dauge-liškiuose ir kitur legionininkų ir artilerijos.

Rugsėjo 25 d. veržimasis lenkų prie Ūkmergės atmuštas. Jie turi nuostolių nukautais 1 karininką, 9 kareivius, 3 sužeistus ir 2 pateko į nelaisvę. Mūsų pusėje vienas sužeistas ir vienas užmuštas arklys.

Kadangi lenkai nepasitiki savo dalimis, kurios ilgiau stovėjo prie mūsų linijos, tai veik visur jas pakeičia naujomis. Širvintų — Aluntos — Tauragnų linijoje, kur pirmiau buvo stovėjęs lenkų Paznaniaus mirties bataljonas, dabar pakeista varšuviečiais. Į Sume-

liškius atvyko kuopos iš Gardino. Prieš Žiezmarius stovi dalys Ivaškevičiaus divizijos, į kurią dar anuo metu mūsų dvarininkai nusiuntė nevieną Lietuvos pilietį. Tas lenkų dalių keitimas turi didelės mums svarbos. Pasirodo, kad anot lenkų žodžių mūsų kariuomenė demoralizuoja lenkų legioninkus. Gretimai stovėdami, lenkai pastebi, kad mūsų kareiviai ir karininkai sugyvena tarytum vienoje šeimoje; santykiai tarp jų paprasčiausi. O lenkų kareivis, esant jų karininkui, turi stovėti kaip stiebas lyg anų laikų rusų caro kareivis. Lenkas sodietis kareivis mato tą skirtumą ir užsimąsto. Kai kur aiškiai sako, kad prieš lietuvius jie neisia. Todėl taip stengiamasi keisti dalis, nusiunčiant jas į kitą vietą, kad „pasitaisytu“.

Mums įsidėmėtinas atsitikimas 27. IX. Tuo laiku lenkai rengė ofensyvą ant Daugpilio. Norėdami, kad Daugpilio puolimas būtų vien tik jų nuopelnu, jie sumanė sutrukdyti mūsų kariuomenei dalyvauti puolime. Tuo tikslu ~~minėtą dieną~~ jie sutraukė mūsų rezervų susisiekimą su frontu, įsiveržė į rezervų stovyklą Birginėliuose, apsupo dargi mūsų štabą. Bet, pamatę, kad per toli nuėjo, pasitraukė, palikdami viską po senovei.

Lenkai parodo didį bruzdėjimą Utenos srity. Jų žvalgai dargi pasirodo pačiame mieste. 30. IX. nakties laiku mūsų rinktinė išmušė lenkus iš Piemonių ir Antakščių. Lenkai atsitraukė į Aluntą. Gautomis žiniomis lenkai traukia didelių jėgų prie Aluntos, Pakalnių ir Pakopiškių.

1. X. lenkai skaičiuje 40 žmonių perėjo Neries upę ir užėmė Gegužynę, jų žvalgai pastebėti Paluomenės rajone.

3. X. lenkai aplankė Upninkų miestelį.

6. X. užpuolė Kunigiškių kaimą, esantį Šventosios pakrantėje devynis kilometrus į pietus nuo Veprių. Plėšia ramius gyventojus.

7. X. žvalgėsi Pikelėnuose, bet buvo atremti. Pastebėta, kad į Žiezmarų rajoną spiečia jėgas, taip pat Vievyje. Ties Stakliškais ir Stravenikiais dargi kasa apkasus.

8. X. Utėnos kryptyje užpuolė Skiemonių miestą. Juos sutiko milicija ir neskaitlinga mūsų kariuomenė, kurie turėjo atsitraukti. Atvykusi rinktinė lenkus sumušė ir išvadavo miestą nuo plėšikų; vienas paimtas į nelaisvę. Kaišedorių kryptyje užpuolė mūsų užtvartą Balzaviškių kaime, bet sutikę pasipriešinimą, pasitraukė.

9. X. lenkų raiteliai užpuola mūsų sargybą prie Vietrių ant Šventosios upės. Po mūšiui lenkai pasitraukė.

10. X. Kaišedorių kryptyje lenkai užėmė Kazokiškus. Ūkmergės kryptyje nuo Juozapavo puolė mūsų sargybą ties tiltu, bet priversti buvo pasitraukti.

Suvalkijoje lenkai irgi nesilaiko ramiai. 2. X. 3 val. nakties jų partizanai puolė mūsų sargybą Kapsiavo ir Kovaliuos, bet sutikę mūsų priešinimasi, betvarėje bėgo. Rugsėjo 30 d. lenkai apskelbė mobilizaciją pafrontėje 1900 ir 1901 metų naujokų. Lenkų užimtose vietose lietuviai labai nusistatę prieš lenkus. Tą dar labiau paaštrino lenkų pasielgimas Seinuose, kur jie spalio 2 d. suėmė dvasiškos seminarijos profesorius ir klerikus ir priverstinai išsiuntė juos į neokupuotą Lietuvą.

Spalio 11 d. mūsų žvalgyba sutiko Kadušiuose stiprias lenkų jėgas. Kadangi Kadušiai nepriguli lenkams, nes yra mūsų pusėje, tai mūsų žvalgyba puolė lenkus ir juos išmušė. Lenkai turi 10 nukautų ir daug sužeistų. Į mūsų rankas pateko daug svarbių dokumentų.

Viso savo elgimosi, savo darbų nežiūrint, Britų komisijai tarpininkaujant, lenkai sutinka derėtis su Lietuvos vyriausybe dėl Širvintų ir Malėtų sienų ir dėl Seinų sienos iškeitimo Lietuvos naudai. Tik negalinti pradėti derybų, kol lietuviai nesiliaus ėmęsi savivalingų priemonių prieš lenkus ir areštavę juos, ir kol visuomenės žinomi lenkai, kurie buvo suimti („pasodinti į kalėjimus“) nebus paleisti.

Rusų frontas.

Mūsų kariuomenei Dauguvos krantų prisiartinus, rusai daugumoje persikėlė į aną pusę upės ir šiame fronte susirėmimai žymiai sumažėjo.

Raudonieji mūšiuose pradeda vartoti suvisu neleistinų priemonių. Pavyzdžiui šiaurės fronte rugsėjo 20 d. jie paleido į mūsų pusę tremtinių ir belaisvių (į 1200 žmonių) ir paskui atidengė ugnį. Mums atsakius į tą bolševikų ugnį, belaisviai ir tremtiniai būtų galėję susilaikyti. Nežiūrint bolševikų ugnies, mes tylėjome.

IX. 21 priešas smarkiai apšaudė artilerijos ugnimi dešiniojo baro lauko sargybas prie Rybalovo. Taisingai nustatyta mūsų artilerija papuolė į bolševikų blindąžą, kuriame buvo kulkosvaidžiai, ir blindąžą suardė. Prie Poguliankos tilto išsklaidytas susirinkusis rusų būrys. Tą pat dieną priešas apšaudė Kalkūnus.

IX. 22 priešas apšaudė sunkiąją ir lengvąją artileriją dešiniojo sparno barą ir rezervus. Mes turime nuostolių. Kairiojo sparno dešiniajam bare sugauti keturi priešo žvalgai.

Iki paskutiniosios dienos smarkesnių mūšių nebuvo; dalyvauja išimtinai artilerija ir prišaky veikia žvalgyba. Daugumos dienų fronto pranešimų galima charakterizuoti trumpai: permainų neįvyko, diena (naktis) praėjo ramiai.

Kiek žymesnis judėjimas rusų pusėje pastebėtas spalio 5 d. Rusai spiečia jėgas prieš mūsų kairį sparną, ten yra 22, 28 ir 30 pulkai, taip pat estų divizija. Lyg pridengdami tą jėgų spietimą prie kairiojo sparno. X. 5. visą naktį rusai šaudė dešinį barą.

Turime pastebėti mūsų orlaivių veikimą. Imant Ežerėnus, dalyvavo ir mūsų oro eskadrilė. Ir tik Ežerėnus paėmus paaštrėjo, kad rusai gavo nemažų nuostolių. Jie turėjo du orlaiviu naikintoju, vienas kurių numuštas, nukrito į ežerą prie Ežerėnų. Rusai jį ištraukė, bet tolimesniam veikimui naikintojas jau netinka. Reikia pažymėti, kad šį naikintoją numušė a. a. Kaune užsimušusis pilotas Pričkus Šulcas.

Paskutiniu metu laiku ant Daugpilio mūsų išmesta daug bombų, pavyzdžiui IX. 24. numesta 4 didelės ir 36 mažos bombos. Rusai smarkiai apšaudė mūsų orlaivius, bet jie visi laimingai grįžo atgal, tik daugelyj vietų sušaudyti.

Daugpilyje ypatingai buvo atakuojama stotis ir aerostatas. Kartą suardytas nuo Rygos einantis geležkelis ir sustabdyta 5 vagonų traukinys.

Ties Daugpile prisiėjo susitikti ir su antru rusų naikintoju. Oro kovai pasibaigus, naikintojas nusileido ir daugiau nepasirodė mūsų pozicijose.

Atkreipta ypatinga dėmesys ant rusų aerostato. Jis buvo atakuotas, kuomet gulėjo ant žemės. Mūsų orlaiviai nusileisdavo suvisu žemai ir padarė nemažų nustolių žmonėms ir arkliams. Vėliau paaštrėjo, kad aerostatas suvisu sunaikintas. Likusias jo dalis rusai išvežė į Rusijos gilumą.

Strateginė mūsų padėtis pradėjo keistis, kai kolčakininkai numetę kaukes pradėjo pulti Rygą, o spalio 9 d. 5 val. ryto Šauliuose užpuolė komendantūros kuopą. Nelygioje ir netikėtoje kovoje iš pat pradžių nukauti 7 vokiečiai. Bet mūsų komendantūros kareivjai nuginkluoti ir areštuoti. Miesto Komendantas pasislėpė, nežiūrint to kad jau buvo suimtas ir saugojamas.

Komendantūrą užėmus, kolčakininkai su orkestru perėjo miestą, o prie štabo jau pasveikino 2 vakarų korpuso vadas, dėkuodamas už pergalę. Orkestras griežė „Bože, caria chrani“.

Korpuso vadas Virgolič išleido rusų kalba atsisaukimą į „brolius - lietuvius“, kuriame nurodo, jog mes su rusais esame sūnūs vienos motinos ir kad jie nori kartu su mumis kautis prieš bolševikus. Baigia žodžiais, kurie pilnai jiems pritaikomi „paėmusis kardą, nuo kardo žus. Vargas pradėjusiems! Mirtis plėšikams“!

Džiaugsmo apimtas Bermontas spalio 10 d. jau telegrafuoja Denikinui, kad latviai-įganiai sumušti, o jis eina susijungti su Denikino kariuomene. Tuo tarpu Ryga laikosi, ir greta su latviais pradeda kautis pagalbom pribuvusieji įganiai.

Šauliuose padėtis opi. Miestas perskirtas į dvi dali: rusų ir vokiečių. Dalis vokiečių iš Šaulių ir apylinkinių punktų eina Vokietijon ir turi susidūrimų su kolčakininkais. Nes pastariems pataikauja ne tiek vokiečių kareiviai, kiek Golcovu spėjusis virsti Golcas ir jam artymi.

Apie spalio 9 d. buvo susidūrimas ties Pasvaliu su nuo kolčakininkų atkritusia paprasta plėšikų gauja.

Spalio 13 d. Radviliškio kryptyje mūsų sargyba susirėmė su kolčakininkais.

Karininkas S - t i s.

Sukilėlių lizdą jardant.

Mūsų darbas dėl Tėvynės išvadavimo prasidėjo labai senai ir tęsiasi jis be paliovos. Dvarininkų darbas mūsų pražučiai ir gi senai prasidėjo ir irgi tęsiasi be paliovos. Tik tarp mūsų ir jų toks buvo skirtumas: mes visuomet dirbome tik savo jėgomis pasitikėdami, jie gi visuomet dirbo svetur jėškodami pagalbos. Cairui dar esant jie nuolankiai landžiojo po Petrapilio ministerių prieškambarius maldaudami ten ypatingai

dvarininkams teisių bei privilegijų. Carui gi parduolus jie drauge su lenkais ėmė landžioti po Paryžiaus didžiūnų prieškambarius, meluodami ten kiek galėdami ant mūsų ir lygiai nuolankiai maldaudami jėgų, kad mus sunaikinti, kad mums vergijos pančius užmesti.

Toliau: vokiečių galybei sutrupėjus, mes ėmėmės didžiausio ir sunkiausio darbo — ėmėmės statyti nepriklausomą Lietuvą. Darėme tai iš visų pusių kliudomi. Didžiausias gi kliūtis statė mums mūsų dvarininkai. Jie būrių būriais slaptai, nejučiomis, dienos šviesos bijodami, kaip ir pritinka nedorą darbą dirbantiems, nukeliavo Varšuvon ir Paryžiun, vienur skųsdamiesi, kad „chlopai“ jų neklausą, kitur gi toliau ant mūsų meluodami, ir šen ir ten gi traukdami ant mūsų galvų ginkluotą pajėgą. Dar toliau: mes didžiausiais vargais negalais sudarėme savo kariuomenę ir, kraujais plūsdami, varėme priešą iš mūsų žemės. Tuo laiku gi, dvarininkai, Varšuvoj apsiginklavę ir apsišarvavę, atvedė į mūsų žemę lenkų ponų legionus, pagrobė mūsų senąją sostinę, kur dar senovėje mūsų valstybei buvo padėtos pagrindys ir be paliovos tęsė savo žiauriają ranką likusiai Lietuvai pavergti.

Kad tas pavergimo darbas dvarininkams eitų lengviau ir tikriau, jie ėmė slaptai, nakties tamsa prisdengdami, nepagrobtoj dar Lietuvos dalyj savo pragaištingą darbą varyti. Jie ėmė steigti „Lenkų karo Organizaciją“ (Polska organizacja Wojskowa) ir „Nemuno šiaulių Sąjungą“. Kitaip sakant slaptai pačioje Lietuvoje ėmė steigti svetimai valstybei kariuomenę. Ta slaptoji lenkų dvarininkų kariuomenė, gerai progai atsitaikius, turėjo iš užpakalio, kaip tikriems judošiams pritinka, suduoti mirtiną smūgį mūsų kariuomenei ir, nuvertus Lietuvos valdžią, atiduoti visą mūsų šalį lenkams.

Tečiau tas judošių darbas jiems nepasisekė ir jis liko suardytas.

Tas buvo šitaip:

Jau keli mėnesiai buvo matyti, kad Lietuvoje dvarininkų kaž kas rengiama ir kad tas darbas vis smarkyn eina. Vis daugiau ėmė rodytis Lietuvoje įvairių lenkų ar dvarininkų agentų, šnipų ir provokatorių, kurie leido apie Lietuvos valdžią nebūtų paskalų ir šmeižtų. Drauge vis plačiau buvo skleidžiami lenkų atsišaukimai, raginantieji neklausyti valdžios ir kilti prieš ją. Pagalios buvo susekta, kad rugpiūčio gale rengiamas visoje Lietuvoje dvarininkų bei lenkų sukilimas. Ir iš tikrųjų: naktį iš rugpiūčio 27 į 28 d. buvo padaryta pirmas sukilimo ženklas — ko ne visoje Lietuvoje buvo supiaustytos telefonų vielos, vienoje vietoje gi dar gi gelžkelis suardytas. Tada tai pritrūko valdžiai kantrybės ir imtasi aiškių priemonių piktžolėms rauti.

Netikėtai, naktį iš rugpiūčio 28 į 29 d., buvo suimta pačiame Kaune apie 40 įtariamų lenkų bei jiems prijauciančių. Paskui toliau padaryta kratų bei suėmimų. Rasta didelis slaptų lenkų organizacijų archivas (kancelerija). Iš ten rastų dokumentų viskas išėjo aikštėn: sukilimas turėjo prasidėti naktį iš rugpiūčio 29 į 30 d. Lenkai sukilėliai būtų suėmę visus ministrus ir šiaip žymesnius valdininkus, būtų pagrobę visus ginklų sandėlius, kareivius gi būtų išmušę arba nelaisvėn paėmę. Paskui būtų paskyrę savo ministrus iš Kauno lenkų, tie gi ponai ministrai tuojau būtų sujungę Lietuvą su Lenkija. Indomu, kad tų ministrų sąrašo priešakyj pastatytas vienas Prūsų lietuvis, kuris iš lenkų paėmė didelę pinigų sumą. Mat lenkai, pastatę savo priešakyj lietuvi parsidavėli,

būtų galėję sakyti, kad štai naujoji Lietuvos valdžia ir gi lietuviška, nes, girdi, jos priešakyj lietuvis stovi.

Lenkai tą savo darbą varė ne tik nuošaliai, bet ir pačiose valdžios įstaigose, ypač gi kariuomenėje. Buvo norėta į sukilimą įtraukti kai kurios kariuomenės dalys. Taip bent jų buvo manoma apie tas dalis, kuriose yra lenkų. Be to, iš kaikurių ginklų sandėlių, kurių užvaizdomis kaip tik buvo lenkai, prapuolė daug ginklų. Yra prirodymų, kad tie ginklai pateko lenkų rankosna. Kai kurie mūsų lenkų karininkų prigulėjo prie tų slaptų lenkų organizacijų ir dirbo mūsų pražūtini. Vieni jų jau suimti.

Kad darbas lengviau eitų, sukilėliai buvo padalinę visą Lietuvą į sritis. Tokių sričių buvo 13.

Iš rastų žemlapių matyti, kaip visa Lietuva buvo paskirstyta. Kuo toliau nuo Kauno, tuo didesnės sritys. Didžiausia sritis Palangos—mažiausia Kauno. Kiekvienai sričiai buvo paskirtas savo komendantas ir jo padėjėjai. Beveik visi jie, tai vis vietos dvarininkai arba dvarų tarnai. Kai kurie tų komendantų jau suimti, kiti gi spėjo pasislėpti. Apskritai beveik visos įžymesnės sukilėlių galvos suimtos ir sėdi tvirtai užrakyti.

Visi dokumentai, žinoma, rašyti lenkų kalba. Dąlis jų buvo rašyta šifra (slaptaraštu), bet šifras jau išskaitytas.

Sukilėliai veikė iš vieno su lenkais iš anos pusės demarkacijos linijos. Jiems buvo pranešama visa, kas dedasi pas mus, ypač gi kiek pas mus kariuomenės, kur ji stovi, ką daro ir t. t.

Tardymas ir suėmimai vis dar eina.

Kar. Rus.

Vargo poėtos.

ATMINČIAI a. a. KARUŽO SIDARAVIČIAUS.

Miegoki, karžygi tėvynės,
Po baltu berželiu ramiai,
Nerūpi tau žmonių skerdynės,
Bet skirta būt kape tamsiai.

Tau spindintį garbės vainiką
Nupins sesutės iš gėlių,
Nes atmintis brangi paliko
Širdyse brolių lietuvių.

Visa tauta, visa tėvynė
Tave per amžius gerbs ir jaus
Ir tavo darbus atsiminę,
Tautos vaikai drąsiau kariaus.

Miegoki, karžygi tėvynės,
Po baltu berželiu ramiai,
Nerūpi tau žmonių skerdynės,
Bet skirta būt kape tamsiai...

21—IX—19
k. Barakiškiai

Šakių apskr. Kareiviams fronte šelpti Draugijai. 260 auks. siųsti „K. Žodį“ į frontą gavome. Nuoširdžiai ačiu.

Amžina atmintis pilotui Šulcui Pričkui.

Š. m. rugsėjo 28 d. 1/2 11 val. rytą Kauno aerodrome už Nemuno su aeroplanu „Haberšteter“ nukrito ir užsimušė Aviacijos dalies karininkas, Karo aviacijos mokyklos laktymo praktikos instruktorius pilotas Šulcas Pričkus, vos 25 metus tegyvendamas.

A. a. Pričkus gimė ten, kur visuomet mūsų saulė leidžias: Mažosios Lietuvos Kapeltūdoj, prie Nemuno, krašte, kur ir dabar mūsų kalba tebeskamba. Todėl ši žemelė, kur jis amžių amžiams likosi, jam nesvetima...

Jis žuvo todėl, kad mirties pavojaus nežinojo: jis dvasios galiūnas buvo. Ir žengdamas pusiau savo dienų į amžinastį, jis tą savo galingąją dvasią paliko mums, mūsų žemėj pasėjo: jis priėmė vieną pilotų grupę, kuri tik veržias, veržias į debesius, į kovą. Oro audros jiems nebaisios: a. a. Pričkus išmokino jas nugalėti, o kova mūsų lauke — vien graži pasaka; vėlionis parodė ties Panevėžiu, kaip iš oro šimtus priešų naikinti, jų traukinius skaldyti (tuomet jo aparatą 17 kulku peršovė), ties Dvinsku, kaip prieš aerostatus skinti (čia jo aparatą 13 kulku peršovė)...

Ji į kapą lydėjo ir mokiniai, ir darbo draugai, ir žmonių daugybė, ir verkiantieji dūdų garsai, tik senosios jo motinėš nebuvė: ji viena likosi ten vakaruose...

Ant grabo pabiro žemės, ore salė sugaudė, subėdė ir kapuose išaugo naujas kapas su propelerių kryžiu... vienas propeleris nulaužtas...

Tau bus langva, Tau bus gera, drauguži, mūsų žemelėj ilsėtis: ji Tau ne svetima. Ir neilgu čia Tau bus: Tu nuolat jausi, girdėsi mūsų padangėse tų naujų jėgų veikimą, jėgų, kurias savo mirtimi įkūrėi.

Laurinajitis Jonas.

Karo aviac. mok-la
11—X—1919 m.

Nuskintam pavasario žiedui.

(Skiriu d-gui kulkosvaidininkui a. a. Konstantinui Skinuliui kritusiam 30/VIII š. m.—kovoje už Tėvynę prie Daugpilės).

Karo laukas. Saulutė jau leidosi vakaruose ir slėpėsi už miško, kad pasislėpus nuo pasaulio žiaurumų. Patrankos įsiutusiai staugė ir sproginėjo aplinkui kareivių; kulkosvaidžiai tarškėjo lyg degantis kadugys; šautuvai tratėjo ir viskas atrodė virtusiu ant žemės pragaru.

Priešais margavo Daugpilės mūrai; stypsojo bokštai ir kaminai. O Dauguva išsitiesusi lyg mėsvoji juosta, rūščiai kaž-ką niūniavo ir drebėjo visa tai matydama ir kęsdama dūmų troškulį.

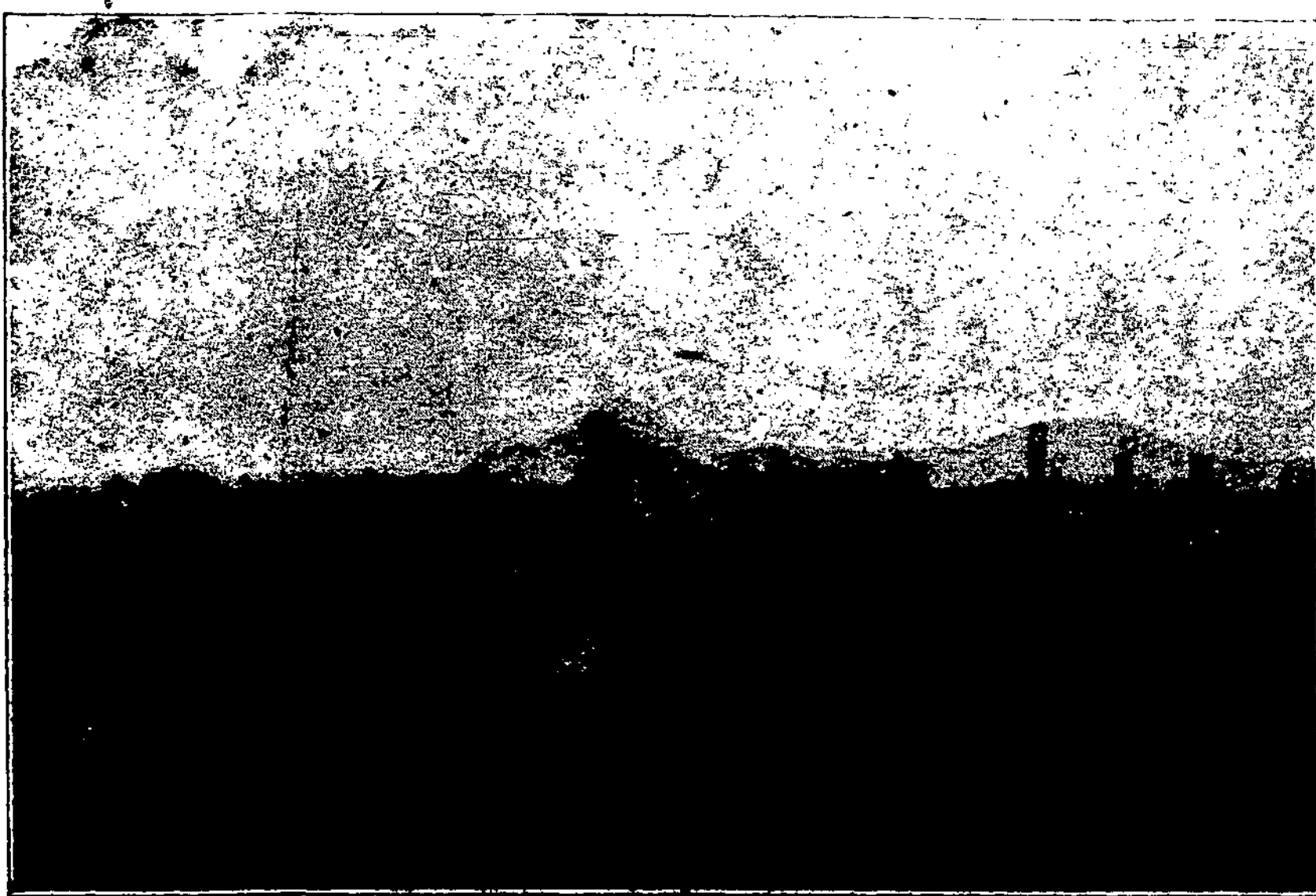
Kulkos zvimbė kaip bitės, aplinkui krito, kaip lietūs šaltas prakaitas pylė kovotojus, bet visų mintyje

tik vien ir teskamba: „mirti ar laimėti“ ir visų vienas siekis — pirmyn!..

Sustojo kulkosvaidis. Prigulė prie jo išbales kareivis ir paspaudė, kad nešus priešui mirtį. Jis sutarškėjo ir pasipylė iš jo spiečius kulkelių. Atsiduso kareivis: Tėvyne, oi tėvyne, kaip daug reik kentėt del tavęs!

Smarkiau ir drąsiau pradėjo švilpti pro ausis supančios iš visų pusių prieš kulkos, žemė vaitojo nuo jų, o jos lyg gedulingąją mirties giesmę giedodamos ieškojo joms skiriamos aukos.

Kruvinoji už Tėvynę auka jau rasta. Piktai švilpantis prieš šūvis atrado auką ir pervėrė ją, paliedamas jo karštai degančia Tėvynės meile dar ką tik pradėjusį plakti kraują.

Iš netolimos praeities. Mūsų merginos per prievartą puošia vokiečių kapus.

Miršta karžygis! Aplinkui jo kruvinasis šlakas, o iš krūtinės teka paskutinis kraujo lašas ir sunkiasi į juodą žemele. Vaidinasi jam mirties vaizdai, ir vilioja jį praeitin; tai vėl ramina ir guodžia, ir vis nauji ir nauji ant šalstančio kūno vaizdai.

Išpylė ant kaktos šaltas prakaitas; sudrebėjo krūtinė ir pasidarė kiek lengviau. Mato! Štai grįžta iš karo rūstus ir rimtas Algirdas, o paskui jo seka eilės karžygių kruvinais kardais, ir visi rūstūs, ir rimti. Žirgai linksmai žvengia ir kojomis kasa žemes. Sustojo vienas pažiūrėjo į jį ir pamojo kardu. Švystelėjo žaibas ir iššoko iš jo jaunikaitis; sustojęs lyg į žemę įdiegtas sušuko: Kastai, Kastai! eikš kartu su manim. Norėjo karžygis atsikelti, bet ne, spėkos neleido ir apalpes padėjo galvą ant žolyno.

Prasiblaivė ir vėl naujas reginys. Eina ašarodama motinėš ir ieško — šaukia: Kasteli, Kasteli! — Norėjo atsiliepti, bet balsas užkimes; bandė atsikelti, bet sunki galva. Pribėgo prie jo — apkabino ir norėjo jį atkelti, bet vietoj motinėš pavirto balta - nežemiška esybė ir pridėjo prie jo kaktos šaltą ir kietą savo ranką. Sudrebėjo mirštantis ir šiurpulys perėjo per jį. Išgirdo iš tolo trimito balsą, nurimo ir pradėjo klausytis, bet perpūtė per jį šaltas vėjas ir pamatė prie savo galvos žydingą ir nuo vėjo siūbuojamą baltą leliją. Ant jos užtūpė baltas karvelis ir snapeliu nuskynęs lelijos žiedą užmetė jam ant krūtinės. Akyse pasidarė tamsu. — Leliją įgavo rankas ir apkabino jį, lapai virto sparnais ir pamatė pas savo galvą angelą. Paskutinis prakaitas išpylė, atsidūšėjo ir amžinai užmerkė akis.

Pranyko šviesa ir nakties tamsumas apgaubė gamtą. Pučia vėjelis purindamas karžygio plaukus ir glamo-

nėdamas - glostydamas juos. Kalba jam į ausis, bučiuoja jo sustingusį veidą, o žvaigždutės ant dangaus mirkčioja į jį, ir stebisi žiūrėdamos į jaunuolį ir tarytum sakyte sako: štai guli nuskintasis pavasario žiedas, guli Tėvynės karžygis ir pleskena savo menku spindulėliu į jau sušalusį kraujo šlaką.

Patekėjo rytą saulutė ir išlindusi metė pirmutinį savo spindulį ant nubalusiojo Tėvynės gynėjo veido, pasveikino jį ir pradėjo šildyti ir džiiovinti nuo nakties ramos; bet ne, nebešildyk saulutė šviesioji, jau jam nieko nebereikia, nes jam liko tik vien šaltasis kapas prie Dauguvos.

Ką jauti, motinėle, tuo laiku, kuomet tavo brangus sūnelis — narsus Lietuvos gynėjas — miršta karo lauke. Ką manai ir ką sapnuoji?.. Gal lauki jo pargrižtant — ir ką jaučia tavo senoji širdis? Bet nei Neverk, o džiaugkis pagimdžius ir užliūliavus lopšelyje Lietuvos Gynėją - karžygį. Išėkis, Drauge, ant Lietuvos sienos, praliejęs kraują dėl savo tautos laisvės bei gerovės. Tegu tavo kraujas virsta neperžengiama priešui siena. Tešviečia Tau saulutė amžinai. Temirkčioja žvaigždutės žiūrėdamos į Tavo kapą, ir parlėkę pavasario paukšteliai tečiuolba Tavo šaltajam kapui.

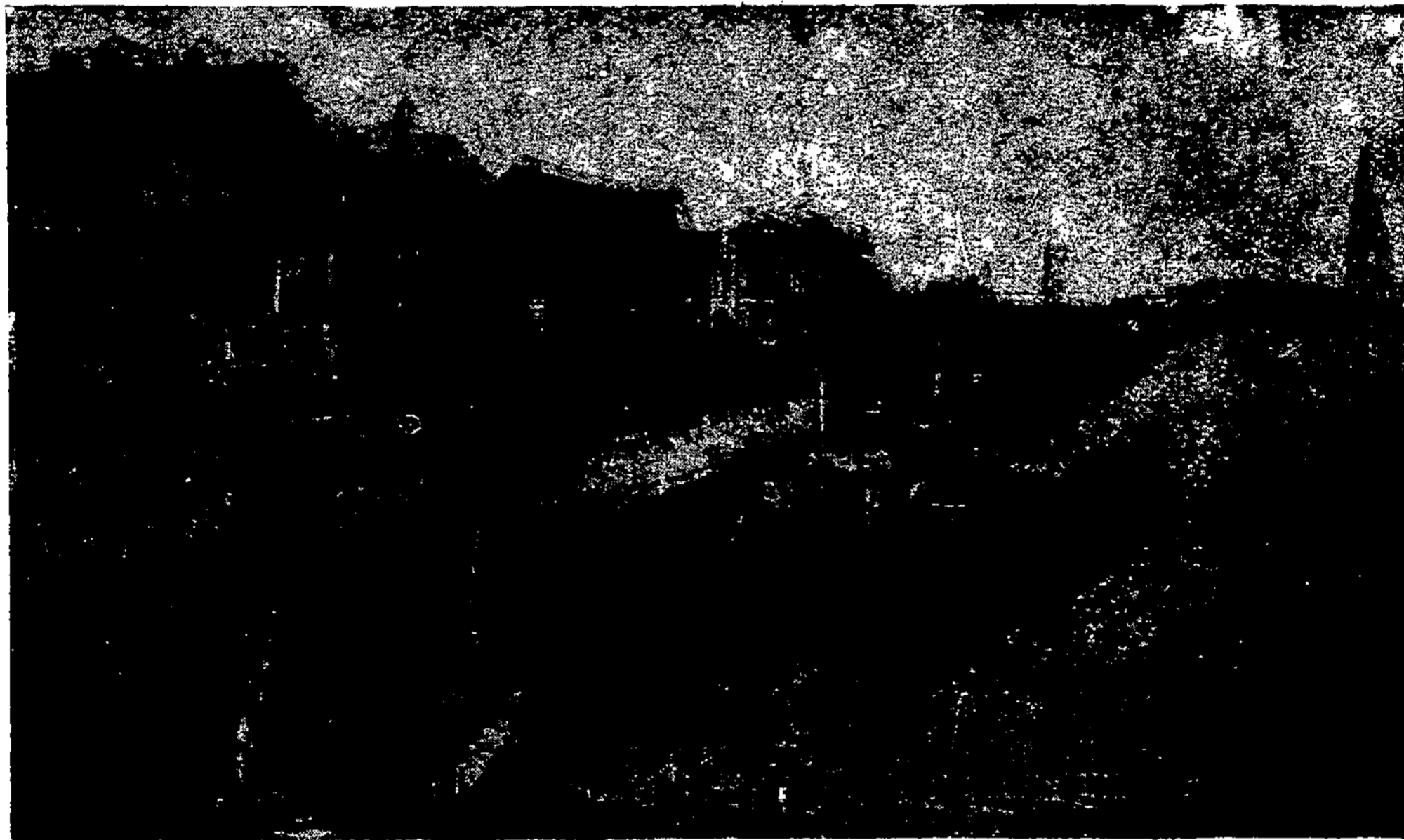
padaryta lentpiūvė: pamiškyje, kurį gerokai apretino vokiečiai ir tik Lietuvos gamtužės duosnumu, kelmai jau spėjo apaugti jaunučiais medeliais, tai, rodos, kad nieko ir nebepadaryta... Tik stovintieji senieji liemeningi medžiai, liūdią kokio gražaus miško čia būta, o kelmai rodo, kaip tankus-nepereinamas jisai buvo... Jį išnaikino okupanto ranka, bet ji neįstengė išrauti šaknų!.. Ir auga vėl naujas miškas; auga tankus, tankiausias, mūsų Tėvynės sargų-kariškių dabojamais.

Taigi, dvi erdvios lentpiūvės salės buvo išvalytos, žaliais berželiais išdabintos; padaryti suolai ir scena, atvežta pianinas ir taip toliau. Įėjus į sales (salės dvi) taip ir pavydi, delko, sulyginamai su šiomis salėmis, Kaune salės tokios mažytės. Na, bet ko čia kalbėti; daug ko mūs sostinė neturi...

Viena salė tamsi ir dieną ją reikės apšviesti elektra. Turiu priminti, kad greitai laiku į sales buvo įvesta elektra, o lemputės mobilizuotos iš štabo, vado ir kitų kambarių.

Tamsioje salėje ant scenos buvo pastatytas laikinas altorius. Pakviestas kunigas iš kitur, nes N pulko kapelionas buvo susirgęs.

Kuopoms susiėjus ir susėdus (visiems buvo pataisytos sėdimos vietos, taip lygiai, kai Kauno „Tautos

Nemunas ties Tilže. Toliau matyti gelžkelio tiltas.

Pargrišime mes iš kovos lauko išliuosavę Tėvyne nuo priešų, giedodami laisvės gimną, bet tik Tave, Drauge, truks mūsų tarpe. Tave nebus ir tu jau nebegrįši niekad, nes jau susivienijai su bočių dvasia. Ramu Tau!

Karo laukas,
23. IX. 1919 m.

Draugas S. J. Butkus.

Nepriklausomybės pripažinimo atbalsiai fronte.

Jau kiek anksčiau visų buvo kalbama, būk Anglija pripažino Nepriklausoma Lietuvos valstybę. Nors viešai apie tai dar nebuvo pranešta, bet dirstelėjęs į kariškio akis, matei ugnį ir vidujinį džiaugsmą, kuris randas žmoguje didelei laimei ar laimėjimui įvykus.

Jau iš vakaro buvo įsakyta atsargoj esančiam batalionui ir kitoms dalims pribūti į paskirtą užfrontėje vietą, kur atsibus pamaldos ir netoli, ant dobilienos — iškilmė (paradas). Paskirtoji vieta — buvusi vokiečių

Teatre“, tik, žinoma, čia suolai kitoki); prasidėjo pamaldos, laike kurių griežė pulko orkestras ir protarpiais A. V. fortepionu (bene pirmas atsitikimas Lietuvoje, kada laike pamaldų, ne vargonais ar figarmonija, bet fortepionu griežia. Kur čia viską gausi: visgi fortepionas geriau, negu nieko). Pusiau Mišių buvo pasakytas gražus pamokslas, o pamaldoms pasibaigus, bent kiek toliau, ant gražios lygumos neperseniai nupiautų dobilų — iškilmė (paradas).

Ką tu vyrelė!.. Dabar kariškiai taip dailiai įsirėdę, kad atrodo netik labai gražiai, bet kaip tai simboliškai maloniai; prie mėlynų akių ir rimto lietuvių kariškio veido labai tinka nesenai gautieji rūbai.

Stoviu prie miško, ištolo žiūrint išrodo lyg sapnas... Ir nors dažnai matau panašius būrius iškilmėse, visadės kaip tai širdį sugraudina ir, nežinau delko, viena kita džiaugsmo ašara suvilgo blakstienas...

Gi šiandien — šventė ir iškilmė!

Pasirodė N pulko vadas su štabu. Priėmus iškilmės maršą, jis apėjo rikiuotėje stovinčius kariškius, pasisveikino ir pasakė ilgą prakalbą, nurodydamas, kad kareivių šeimyna yra lyg gražiame darželyje gėlės ir kad kareivis yra Valstybės sargas. Priminė, kad nors

bolševikai išvyti, bet eina lenkai, kolčakininkai ir kiti priešai. Su ašaromis akyse pulko vadas pranešė linksmą, linksmiausią žinią, kad stipriausioji pasaulyje valstybė — Anglija pripažino Lietuvos Nepriklausomybę, ir galingas „valiol“ suskambėjo mišku toli, toli už Lietuvos rybų.

— Valio, mūsų Nepriklausomoji Valstybė!

— Valio mūsų Prezidentas!

— Valio mūsų kariuomenė!

— Valio mūsų prieteliai Anglai! — šaukė tūkstančiai jaunų brolelių užfrontėje, o jiems pritarė galingas akomponiamentas mūsų, apšaudančių kanuolių Daugpilį.

— Valio mūsų pulko vadas! — šaukė galingi balsai tų, kurie yra vadą pamylėję už tai, kad jis yra kovotojas už darbo žmonių laisvę, lygybę. Užtat galingai skambėjo tas paskutinis valio...

Daugpilio gi link girdėjos galingas akomponiamentas.

Po prakalbų buvo grojami Lietuvių ir Anglų himnai.

Šiandien saulutė taip rodos skaisčiai spindi ir maudo Lietuvos kariškius savo spinduliuose.

Paskui visi praėjo iškilminiu maršu pro pulko vadą ir jo štabą.

Man stebėtina, kaip taip greitai laiku galėjo išmokti gražiai, (ar daugiau pasakysiu, — puikiai rikiuotėje žengti. Aš pažinau vieną vaikina (kaip nepažinsi, kad kartu kiaules ganėme), kurio kojos buvo gerokai kreivos, pats irgi nei šioks, nei toks, rodos biškį kreivas, krūtinė įpuolus, apyčiai pamėlynave, veidas spuoguotas, nubalęs kai avižos... Dabar — eina pirma savo būrio (mat, būrininkas), krūtinė kai aro, o liemuo puikus ir kojos tiesiausios, veidas — baltas raudonas ir daug jaunesnis, nes gyvesnis ir pilnas energijos. Vyrukas nemažo ūgio, tai žengia dešinę ranką prie matiko pridėjęs — tikrai kai gėrnys!.. Na, manau sau, kariuomenė — sveikatos šaltinis.

Taip čia man užsisvajojus, nei nejutau kai jau nuėjo paskutinės eilės. Atsisuku — kunigas, su kuriuo stovėjau ir žiūrėjau į rikiuotes, apsiverkęs kai mažas vaikas. Jis pirmu kartu mato mūsų kariuomenę — verkia iš džiaugsmo. Prisiminė man vieno inteligento pasakojimas, kada jis bėgo nuo bolševikų ir šiapus fronto sutiko pirmąjį lietuvių kareivį, apkabino jį, ėmė bučiuoti ir... verkti... Juk penki šimtai metų kai mūsų šalis neturėjo savo sargo — kareiviol! Kareivis, nežinodamas kame dalykas, palaikė minėtą žmogų bepročiu... Tik dalykui paaiškėjus — draugiškai pasibučiavo!..

Taigi mano bendras, kunigas, šluosto ašaras, kurios suvilgė raukšlėtą senelio veidą, kuris dar neseniai buvęs daug aiškesniu, dabar vėl atsigaivina...

— Dieve manol! Ačiu Tau, kad daleidai man nevertam Tavo tarnui matyti Lietuvos karžygius, kurie gina Lietuvos žemele! Užtat, padėk, Dieve, meldžiu Tave, šiems karžygiams ir toliau... — šnabžda jo lūpos. Aš einu tylėdamas ir dvasioje jaučiuos toks didis, toks aukštas: dar labiau pajutau save žmogumi. Juk ištikro, aš Lietuvos pilietis, jau ne vergės motinos, bet motinos lygios kaip ir kitos! Ar Tu, brangus Skaitytojau, nesidžiaugi?..

Pasibaigus iškilmei buvo pietūs ir keletos valandų poilsis. Papietavus kas į obuolius, kas į paežerę, kas šian, kas ten. Kaime pasigirdavo kareivių dainuojamoji dainelė, kitur sveikas ir aiškus juokas ir tt.

Ketvirtą valandą po pietų, visi kareiviai ir karininkai, be to, apylinkės mergaitės (abėlnai mergaitės netik nevengia kareivių, kaip kad buvo prie rusų ar vokiečių, bet stengias susidraugauti, mat, traukia širdelę gražus ir pasirėdęs kariškis!), susirinko į sales, nes netrukus turėjo prasidėti vakarėlis. Atėjo pasižiūrėti ir keletas senių, ką čia veiks tie jaunieji ir kokias komedijas rodys. Vienu žodžiu priėjo daug publikos.

Prasidėjo koncertas ant tos scenos, kur pirmiau buvo padarytas laikinas altorius. Koncertelio programa buvo: deklamacijos, dainos solo ir orkestro. Deklamavo kareivis Urnevičius, karininkai: L. ir M. Dainavo mūsų dainininkas A. V. — karo valdininkas ir dar vienas karininkas. Pulko orkestras griežė „popuri“ iš liaudies dainų, — bene pirmutinė iš lietuvių popuri. Pagriežė „Lietuviais esame mes gimę“. Pabaigoje sustoję išklaušė Anglų ir Lietuvių himnus, kuriuos orkestras griežė po keletą kartų.

Pasibaigus koncerteliui buvo šokiai ir žaidimai, kuriuos vedė pats pulko vadas. Laikė šokių buvo pavyzdinga tvarka. Žinoma, nelengva sutvarkyti, kuomet išeina šokti ne vienas šimtas porų. Protarpiais buvo „Aguonėlė“ ir kiti žaidimai, be to, kariškiai dainavo atatinamas dainas.

Kaip ir lig šiolei, taip ir dabar, karininkai, kareiviai, vietiniai žmonės, panaitės, mergaitės — visi šoko išvieno.

Besilinksminant nei nepajutome kaip atėjo 8 val. vakaro — laikas skirstytis.

Apie 9 val. vakaro visi jau buvo pavakarieniavę ir sugulę — kas sau svajoto: vieniems regėjosi iškilmė, kiti minėjo vakarėlį, treči apie čia esančių, ar namie pasilikusių melsvas margaičių akėles, o mes „seniai“ mąstėme apie savo... žmonas, kurios yra pasilikusios Kaune, Panemunėje, Suvalkijoje ir kitur.

Maž-daug taip mes sutikome fronte Lietuvos Nepriklausomybės pripažinimo šventę.

Akys merkiasi. Ir pro sapnus tarytum vėl pajauti praėjusią dieną...

...Valio Nepriklausoma Lietuva! Valio mūsų prieteliai Anglai!..

Tšš!.. Ir man akomponuoja mūsų kanuolės, mesdamos „užkandžio“ Daugpilio bolševikams. Jie susprogdino paskutinį geležinį tiltą ir, su mumis atsi-sveikinę, traukia „v matušku Rosiju“.

— Laimingos kelionės, ponai komisarai!..

De-Mormorando.

Manifestacijos Kaune.

Rugsėjo 26 dieną į Kauną atėjo žinia, kad Anglų valdžia pripažįsta Lietuvos Laikinąją Vyriausybę nepriklausomu vienetu, panašia kaip Latvius ir Estus.

Ta linksma žinia greitai aplėkė visą Kauną. Padėkojimui Anglams už nepriklausomybės pripažinimą, Kauno gyventojai surengė tą pačią dieną didžiulę manifestaciją.

4 val. po pietų Viešojoje Aikštėje pradėjo rinktis Kauno piliečiai. Susirinkus didelei žmonių miniai, nuo Rotušės balkono vienas pilietis nurodė to fakto svarbumą, jog galingiausia pasaulio valstybė Anglija pripažino Lietuvai nepriklausomos valstybės teises.

Jam bekalbant ant balkono buvo iškelta Anglų vėliava; minia, pamačiusi ją, pradėjo smarkiai ploti ir šaukti: „Valio, Anglija!“ Žydų atstovas į minią prabilo žydiškai.

Nuo Rotušės namų visa minia, orkestrui griežiant nuėjo prie Valstybės Prezidento rūmų. Pasirodžius ant balkono Valstybės Prezidentui, vienas iš minios, sveikino Prezidentą, sulaukus linksmos naujienos ir pareiškė jam visuomenės pasitikėjimą. Minia galingai sušuko: „Valio, Valst. Prezidentas!“ Prezidentas dėkoja visuomenei už išreikštą užuojautą, kviečia piliečius laikytis vienybės, tvarkos ir be paliovos dirbti tėvynės gerovei; be to jis pažymėjo, kad didžiausias nuopelnas Lietuvos nepriklausomybės išgavime, prieguli mūsų kariuomenei, kuri ir dabar lieja savo kraują fronte. — „Valio, mūsų narsioji kariuomenė! Valio mus pripažinusi Anglija!“ — baigė savo kalbą Prezidentas. Minia galingai jam pritarė. Orkestras užtraukė „Lietuva, tėvyne mūsų“.

Paskui minia nuėjo prie Metropolio, kame gyvena Anglų politikos misija. Čion karštai buvo Anglams padėkota už tą didžią dvasinę paramą, kurią jie suteikia Lietuviai tautai šioje sunkioje valandoje, pripažindami ją nepriklausoma „de facto“. Minia nuolatos šaukė: „Valio, Didžioji Britanija! Valio, mūsų draugai!“ Orkestras sugriežė Anglų himną. Misijos atstovas širdingai dėkojo už išreikštus jausmus ir ragino Lietuvos piliečius būti ištikimais savo Laikinajai Vyriausybei, kurią Anglija jau pripažino, remti jos darbus ir padėti jai Lietuvą įvesti nepriklausomųjų valstybių šeimynon. Be to, Anglų misijos atstovas pareiškė, jog Anglija tuojaus Lietuvai suteiks pagalbą ir nustatyme Lietuvos sienų atsižvelgs į lietuvių tautos reikalavimus. Minia, tai girdėdama, audringai reiškė savo padėką ir pagarbą Anglams, daugelį kartų šaukdama: „Valio, mūsų draugai Anglai!“

Nuo Metropolio visa didžiulė minia, dainuodama Lietuvos himną, nuėjo prie Anglų karo misijos namų pas Vytauto kalną. Čion vėl padėjo keletas kalbėtojų minios vardu; nurodė į sunkią Lietuvos padėtį, į plėšrųjų lenkų-begėdžių pavojų, į jų kėsintis pagrobti Kauną ir visą Lietuvą. Buvo nurodyta ir į tai, jog Lietuvos kariuomenė, kuri tiek parodė narsumo ir didvyriško pasišventimo kovoje dėl tėvynės, labai silpnai yra apginkluota; ginklų stoka labiausiai kliudo Lietuvos valdžiai tinkamai organizuoti krašto apsaugą. Anglų karininkas, dėkodamas už pagarbą ir sveikindamas Lietuvos visuomenę, pareiškė, jog Anglija netrukus duos Lietuvai ginklų, amunicijos ir tt. Jis išreiškė vilties, kad lietuviai tų ginklų nesunaudos svetimų žemių grobimui, o tik gins savo šalies neliečiamybę. Į tai minia šaukė: „Mes svetimo nenorime! Tegul tik lenkai pasitraukia iš Vilniaus ir iš Suvalkijos!“

Paskui minia nuėjo prie Karo ligoninės, pasveikinti sužeistųjų karžygių. Prie ligoninės buvo itin iškilingas ir griaudus momentas. Kaip tik pasirodė ligoninės balkonuose ir prie atvirų langų mūsų sužeistieji kareiviai, minia jausmingai sušuko: „Valio, mūsų karžygių! Valio, mūsų sužeistieji broliai!“ Sužeistieji iš langų ir nuo balkonų mosavo baltomis skepetėlėmis. Iš minios pasikėlė keletas kalbėtojų, kurie nurodė kokį didelį patarnavimą Lietuvai suteikė mūsų karžygiai, liedami kraują už jos laisvę. Kalbėtojai dėkojo sužeistiesiems visos Lietuvos vardu už išvadavimą nuo bolševikų ir pažymėjo, kad jų darbai bus pavyzdžiu ir tiems Lietuvos karžygiams, kurie kausis su lenkais - užpuolikais. Orkestras griežia Lietuvos himną; susijaudinusi minia, nusiėmusi kepures, pritaria orkestrui ir, pabaigus himną, šaukia: „Valio, mūsų

karžygiai, praliejusieji savo kraują už tėvynės laisvę! Nevystanti garbė karžygiams, žuvusiems tolimuose karo laukuose, padėjusiems galvas dėl Lietuvos laimės!“

Nuo ligoninės minia patraukė prie Karo Mokyklos, pasveikinti būsimuosius karininkus ir jų auklėtojus. Karo Mokyklos auklėtiniai eilėmis stovėjo gatvėse su vėliavėlėmis rankose. Iš minios kalbėtojai išreiškė vilties, kad jaunieji karininkai narsiai gins Lietuvos laisvę ir sulamdys lenkų - plėšikų gaujas, tykojānčias praryti visą Lietuvą, pavergti jos žmones. Vienas Karo Mokyklos vedėjų trumpai, bet karštai atsakė į tas kalbas, pabrėždamas, kad Karo Mokyklos auklėtiniai neužvils Lietuvos, bet narsiai ves į kovą Lietuvos kareivius ginti jos laisvės ir nulenkis ragus išdidusiam lenkui. Minia sušuko: „Lai, gyvuoja mūsų Karo Mokykla!“

Galop, minia nuėjo prie Laikinosios Vyriausybės rūmų pasveikinti Ministerių Kabineta. Kalbėtojai, sveikindami ir reikšdami džiaugsmo dėl faktinio Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo, kartu, reikalavo iš vyriausybės griežtos kovos su lauko ir vidaus priešais, ypač su lenkų provokatoriais ir šnipais. Ministeris Pirmininkas atsakydamas į kalbas, pabrėžė nepaprastą svarbą to fakto, kad pirmą kartą pasaulio galybė — Didžioji Britanija (Anglija) pripažino Lietuvai faktinę nepriklausomybę. Bet kol Lietuva galutinai ir tvirtai atsistos nepriklausomųjų tautų eilėn, dar daug jai reiks perkęsti, daug kovoti. Ypač didelis pavojus mūsų Tėvynei gresia iš lenkų pusės, kurie begėdiškai lenda į Lietuvos žemę. Be to dar mums pavojingi ir kolčakininkai, kurie engia dabar šiaurės Lietuvos dalį. Bet mūsų narsioji kariuomenė, kuri išvijo iš Lietuvos bolševikų jėgas, netrukus išvys ir lenkus ir kolčakininkus. Su vidaus priešais Laikinoji Vyriausybė kovos griežtai ir slopins juos be jokio pasigailėjimo. „Kas ne su mumis, — tas prieš mus!“ Jokio neutraliteto, jokio nuolaidumo negali būti tiems, kurie misdami Lietuvos duona, jai duobę kasa ir svetimiems atėjūnams rengia dirvą. Baigdamas, Ministeris Pirmininkas ragino Lietuvos liaudį, Lietuvos visuomenę sutartinau dirbti ir padėti vyriausybei vesti Lietuvą nepriklausomybės keliais. Galų gale Minist. Pirmininkas nurodė, jog Lietuvos nepriklausomybės išgavime daugiausia nušipelnė mūsų narsioji kariuomenė, sušuko: „Lai gyvuoja Lietuvos kariuomenė, ginanti tėvynę nuo priešų! Lai gyvuoja Nepriklausoma Lietuva! Lai gyvuoja Didžioji Britanija, pripažinusi jos nepriklausomybę!“ Minia pritarė tiems Ministerio Pirmininko žodžiams galinga „valio!“ Paskui, padainavusi, orkestro pritariama „Lietuva, tėvyne mūsų“, pakeltu ūpu ir tvirta dvasia 10 val. vakaro išsiskirstė namo, tvirtai tikėdama šviesia Lietuvos ateitimi.

K. B.

Žinios.

Lietuvoje.

Kariškiams žeme aprūpinti

Vyriausiosios Komisijos kariškiams žeme aprūpinti posėdžiuose IX. 29. ir X. 1. nuspręsta paimti Valstybės nuosavybėn kariškiams žeme aprūpinti:

1) Iš kunigaikščio Konstantino Radzvilos Karolinavos Pšyspošo ir Zamuškos palivarkus iš viso apie 503,15 deš. žemės, Ukmergės apskrity. Tautėnų valsč.

2) Iš grafo Plioterio Svencenykų palivarką 160 deš. Trakų apskrity, Kruonės valsčiu, visi šio savininko dvarai yra valdžios valdomi.

3) Iš p. Nariškino Augučių ir Vileikių palivarkus, Švenčionių apskrity, apie 470 deš.

Paimtieji anksčiau Tottlebeno du palivarkai baigiami matuot ir tuojau bus skaldomi į sklypus ir dalijami kariškiams.

Apskričių Komisijos kariškiams žeme aprūpinti yra nutarusios, kad reikia paimti:

a) Vilkaviškio aps. komisija apie paėmimą dviejų palivarkų: Vanaginės, Alvito valsčiaus, ir Karalių, Žaliosios valsčiaus, apie 630 margų iš Tado Vaičinskio dvaro.

b) Trakų aps. kom. apie paėmimą iš J. B. Tiškevičiaus dvaro šių palivarkų Kaišedorių valsčiu: Šukiškio apie 66 deš. Papilių apie 150 deš., Edwardavo apie 120 deš. ir Jodiškių apie 200 deš.

Tų komisijų nutarimai bus sprendžiami Vyriausiosios Komisijos šiomis dienomis.

Buvo pristatytas Raseinių komisijos nutarimas apie paėmimą 80 deš. Raseinių apskrity. Pareikalauta numatyti didesnius žemės plotus paimti. Kitos komisijos dar nėra pristatę savo nutarimų apie geistinas paimti šiam tikslui žemes. Todel nepristačiusioms buvo per žemės ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos įgaliotinius nurašyta pasiskubinti.

Vyriausiosios Komisijos Kariškiams žeme aprūpinti Vedėjas Sekretorius D. J. Blynas

Lenkų kurstymai. Kai lenkai užsimano pagrobti kokį nors svetimą kraštą, tai jie pirmiausia pradeda agituoti, kurstyti to krašto lenkelius sukilti prieš teisėtą šalies valdžią, pastatytą daugumos gyventojų. Tuo pačiu laiku ir Lenkijoje juodašimčiai varo agitaciją per laikraščius, atsišaukimus, susirinkimus, ragindami lenkų visuomenę bei kariuomenę eiti vaduoti savo brolių iš svetimos priespaudos. Taip lenkai elgėsi užimdami Lietuvos sostinę Vilnių, taip jie elgiasi ir dabar, norėdami užgrobti visą Lietuvą ir uždėti jai savo baurų jungą. Tuo tikslu lenkai Lietuvos viduje rengia sukilimus, organizuoja savo šaulius, leidžia atsišaukimus į Lietuvos kariuomenę, ragindami neklausyti savo vyresnybės, šmeižia mūsų valdžią, šnipinėja lenkų naudai ir t. t. Vilniuje dabar nuolatos rengiami mitingai, kuriuose, pabėgę iš Lietuvos dvarininkai (kaip antai Zan'as), atvirai kursto eiti ginklų pagalba užimti Kauną ir visą Lietuvą (na Kowno! do bronil). Panašiai, kaip Lietuvoje, dabar lenkai elgiasi ir Aukštojoje Silezijoje, norėdami ir ją pagrobti.

Vokiečiai Latvijoje. Vakariniėje Kuršo dalyje vis dar tebesiaučia vokiečiai. Užimtoje srityje vokiečiai dabar pradėjo naikinti latvių įstaigas. Doblens ir Birkengofos latvių komendantūroms 17 rugsėjo vokiečiai įsakė išsikraustyti už upės Aa. Tokios pat žinios ateina ir iš Gringofos bei Auco komendantūrų. Rugsėjo 16 d. Doblens vokiečių komendantas sušaukė valsčių viršininkus ir įsakė duoti vokiečiams maisto ir pildyti jų paliepinimus. Duoti ką nors Latvių vyriausybei — vokiečiai griežtai uždraudė. Taip vadinamos geležinės vokiečių divizijos, štabas irgi reikalauja latvių komendantūrų pašalinimo.

Užsienyje.

Lenkų darbuotė Guduose. Baltarusijos (Gudijos) dvarai, kaip ir Lietuvos, yra lenkų rankose. Lenkai dvarininkai, užėmus Baltarusiją bolševikams,

išbėgo Paryžių ir ten pradėjo tartis apie Gudų prijungimą prie Lenkijos. Bet tokiam jų begėdiškam darbui santarvės diplomatai nelabai prijaucia, kadangi tie dvarininkai, būdami mažumoje, mėgina kalbėti visų Gudijos gyventojų vardu, kurie yra priešingi lenkams.

Panašiai elgiasi ir Lietuvos lenkai-dvarininkai, atstovaudami Lietuvą, ir norėdami užmesti jai lenkų unijos pančius.

Kova dėl Tešeno Pasklydus žiniai, jog Tešenas atiduodamas Lenkams, visoje Meriš-Ostrau anglių kasyklų srityje prasidėjo didelis streikas. Anglikasiai streikuoja protesto ženklais prieš atidavimą Ostrau kasyklų rajono lenkams, kas yra neleistina dėl tautinių ir ekonominių priežasčių. Čekų darbininkai reikalauja, kad visas Tešeno anglių kasyklų rajonas būtų atiduotas Čekų-Slovakų valstybei.

Čekų sostinėje Pragoje buvo didžiulių protesto demonstracijų prieš lenkus. Kalbėtojai pareiškė, jog Čekai nesiduos savęs skriausti ir gins Tešeną ligi paskutinio kraujo lašo.

Iš Bolševikijos Sulig bolševikų komisaro Zinovjevo įsakymo mobilizuota dvylika tūkstančių vaikų nuo 12 — 15 metų. Tie jaunuoliai turės dirbti apkasus pietinėje Petrapilio fronto dalyje. Bolševikai tikisi, kad baltoji kariuomenė neišdrįs šaudyti jaunamečių vaikų.

× Maskvoje įsteigtos taip vadinamos „baltosios ligoninės“, kuriose laikomi sužeistieji belaisviai, ypač „kolčakininkai“.

Išgijusius belaisvius bolševikai verčia stoti raudonojoje armijoje.

× Raudonojoje armijoje labai prasiplatinęs bėgimas iš kariuomenės. Bolševikų pranešimu viename tik Brianske per mėnesį laiko suimta virš šešių tūkstančių pabėgėlių-raudonarmiečių (dezertyrų).

× Kad lengviau nugalėjus savo priešininkus, bolševikų valdžia aikvoja daugybes pinigų papirkimui priešininko kareivių. Tasai papirkimo darbas gana gerai organizuotas. Spėjama, kad Kolčako ir Denikino armijų nepasisekimų priežastimi yra daugelio jų kareivių papirkimas ir perėjimas bolševikų pusėn.

Baudimas už bėgimą iš raudonosios armijos. Už pabėgėlių slėpimą bolševikų valdžia dabar baus išstisus kaimus bei bažnytkaimius. Tų kaimų gyventojai, kame rasis pabėgėlių iš kariuomenės, bus atiduodami į sunkius priverstinuosius darbus. Už atsisakymą mokėti pabaudą arba eiti į priverstinuosius darbus, karo vyresnybė gali griebtis prieš neklausančius griežčiausių priemonių, neišskiriant ir masinio gyventojų sušaudymo.

Azijatais baugina. Be kiniečių, bolševikų valdžia raudonojoje armijoje daug pritraukė ir kitų Azijos laukinių tautų, kaip antai: baškių, buriatų ir jiems panašių. Tie laukiniai žmogžudžiai bolševikų kariuomenėje sudaro, taip vadinamą, azijatų kavaleriją, kuria komisarai mėgsta bauginti savo priešininkus. Neseniai pasklidus gandui, kad suomiai dalyvaus Petrapilio paėmime, Trockis šitaip atsiliepė apie Suomiją: „Tarybų valdžia, sumušusi Kolčaką ir Denikiną, turės pakankamai jėgų ir Suomijai pulti. Azijos tautos veržiasi į mūšį, nes jos žino, kad suomių varguomenė yra komunistų šalininkė“. Mat, bolševikų kariuomenėje, veikiančioje Petrapilio srityje, yra daug azijatų, kuriais Trockis ir nori nugązdinti suomius.